

5. Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande

5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen ska genomsyra det praktiska skolarbetet. Skolarbetet ska främja målen för undervisning och fostran och bidra till att den grundläggande utbildningens uppdrag genomförs. Man ska skapa förutsättningar för elevernas välbefinnande, utveckling och lärande och se till att skolarbetet och samarbetet löper smidigt. De dagliga rutinerna i skolan ska också främja en hållbar livsstil.

Utgångspunkten är gemensamt ansvar för och omsorg om en bra och trygg skoldag för alla. Det fostrande arbetet och att främja välbefinnande åligger alla vuxna i skolan, oberoende av deras arbetsuppgift. Alla elevers behov, förutsättningar och styrkor ska beaktas i skolarbetet. Samarbete med vårdnadshavarna och andra parter bidrar till att det lyckas.

Varje elev har alla skoldagar rätt till undervisning enligt läroplanen, handledning, elevvård och stöd samt till en trygg lärmiljö. Utbildningsanordnaren ansvarar för att elevernas rättigheter tillgodoses och skapar förutsättningar för skolarbete som främjar detta. Skolans ledning har det praktiska ansvaret för lösningar i anslutning till undervisningen, handledningen, elevvården och stödarrangemangen i skolan, i alla årskurser och i alla läroämnen. Det inkluderar också att *systematiskt* förebygga problem och *frånvaro* och att identifiera och eliminera hinder för växande och lärande i skolan. Varje lärare har ansvar för verksamheten, lärandet och välbefinnandet i sin undervisningsgrupp. Läraren ska påverka dessa genom sina pedagogiska och *didaktiska* lösningar och sitt sätt att handleda. Till lärarens uppgift hör att följa med och främja elevernas lärande, arbete och välbefinnande, att värdesätta och rättvist bemöta varje elev, att upptäcka eventuella svårigheter i god tid samt att handleda och stödja eleverna. Läraren ska se till att elevernas rätt till handledning samt stöd för lärande och elevvård tillgodoses. Det förutsätter kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna, samarbete mellan lärarna och i synnerhet samarbete med elevvårdstjänsternas personal.

Eleverna har också ett eget ansvar som medlemmar i skolgemenskapen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro och sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet. Lagen förpliktar eleverna att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppträda sakligt. En elev ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att eleven inte äventyrar andra elevers, skolgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa. En elev kan endast av särskilda skäl tillfälligt befrias från undervisning. Hemmet och skolan ska tillsammans handleda eleven att agera i enlighet med lagen och stödja eleven i hens ansträngningar. Det är skolans uppgift att *systematiskt* ingripa vid frånvaro och hjälpa eleven att lyckas i sitt skolarbete.

Förebyggande av frånvaro och främjande av skolengagemang

Förebyggande av frånvaro är det viktigaste vid planeringen av åtgärder och verksamhetsmodeller i anslutning till frånvaro. Vid förebyggande av frånvaro ska skolengagemanget och närvaron i skolan stödjas på såväl gemenskapsnivå som bland enskilda elever. En verksamhetskultur som stöder närvaro i skolan främjar lärande, delaktighet, gemenskap och välbefinnande. I skolan tillägnar sig eleverna emotionella och kommunikativa färdigheter och färdigheter att fungera i grupp som en del av undervisningen i olika läroämnen och helheten mångsidig kompetens. En uppmuntrande atmosfär inom gemenskapen stöder elevernas egna aktörskap och uppkomsten av kamratrelationer.

Särskild uppmärksamhet ska fästas vid stöd för närvaro vid övergångsskeden i studierna när eleven håller på att bli en del av en ny gemenskap.

Elevvården är gemensamt och individuellt arbete i syfte att säkerställa välbefinnandet och lärandet såväl inom gemenskapen som på individnivå. Den gemensamma elevvården är en viktig del av skolans verksamhetskultur och omsorgen i vardagen, som stärker elevernas delaktighet och upplevelse av att vara en del av gemenskapen i klassen och skolan. Elevvården omfattar allt skolarbete och är en gemensam uppgift för alla vuxna i skolgemenskapen. En atmosfär som präglas av omsorg och lugn, goda sociala relationer och upplevelsen av att få sin röst hörd stärker elevens skolengagemang. Helheten gemensamt arbete (inkl. förebyggande och uppföljning av samt ingripande vid frånvaro) samordnas av skolans elevvårdsgrupp.

På individnivå främjas lärandet av att man tidigt upptäcker behov av stöd för lärandet och skolgången och av tillräckligt stöd som ges i rätt tid. Smidiga studier, studieframgång och uppmuntrande respons främjar skolengagemanget. Även förebyggande av mobbning, trakasserier, diskriminering och våld och systematiskt ingripande mot dessa stöder välbefinnandet inom gemenskapen som helhet och hos enskilda elever samt skolengagemanget.

Samarbete med vårdnadshavarna, samtal om betydelsen av närvaro och information om uppföljningen av frånvaro och rutinerna för att ingripa vid frånvaro stöder elevens närvaro i skolan. Vid främjandet av skolengagemang stöds vårdnadshavarnas ansvar för fostran.

Att följa upp och meddela om frånvaro

Läraren följer upp elevernas lärande och frånvaro i sin undervisningsgrupp på det sätt som man kommit överens om. Utbildningsanordnaren och skolan följer utöver genomförandet av undervisningen systematiskt upp elevers frånvaro på skol- och årskursnivå. För detta används timanteckningar som lärarna ansvarar för. Klassföreståndarens uppgift är att följa upp elevers frånvaro i sin egen grupp och vid behov kontakta eleven och hans vårdnadshavare på det sätt som förutsätts enligt den lokala verksamhetsmodellen för ingripande vid frånvaro. Det är viktigt att man tidigt reagerar på frånvaro, oberoende av orsaken till frånvaron. Olovlig frånvaro ska meddelas vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för eleven under samma skoldag. Om förekomsten av frånvaro ökar eller förlängs ska man vid behov kontakta elevvårdstjänsternas personal och komma överens om riktad uppföljning av frånvaron från fall till fall.

Att ingripa vid frånvaro och kartlägga de bakomliggande orsakerna

De bakomliggande orsakerna till frånvaro är varierande och kan ha koppling till händelser och förändringar i samhället, skolan eller i elevens eget liv. Det är viktigt att kartlägga de bakomliggande orsakerna till elevens frånvaro för att rikta in de nödvändiga åtgärderna. Orsakerna kartläggs i nära samarbete med eleven, vårdnadshavarna och elevvårdstjänsternas personal. Utbildningsanordnaren och skolan ska ingripa vid bakomliggande faktorer med koppling till lärmiljön och skolgemenskapen.

Ingripandet vid frånvaro som gäller en enskild elev ska ske i enlighet med utbildningsanordnarens verksamhetsmodell för ingripande vid frånvaro. Läraren kan vid behov rådgöra med elevvårdstjänsternas personal för att kartlägga situationen för en enskild elev. Det är viktigt att det sektorsövergripande arbetet inleds i ett så tidigt skede som möjligt. Vid behov kan en sektorsövergripande expertgrupp (individuellt) sammankallas. Inom gruppen utreds behovet av elevvård och elevens och hans familj ska vid behov hänvisas till social- och hälsovårdstjänster eller till andra externa tjänster.

För att minska elevens frånvaro kan det dessutom finnas behov av granskning av det pedagogiska stödet, flexibla undervisningsarrangemang, omorganisering av undervisningen eller stöd för att

komma till skolan, i övergångsskeden eller för att fungera i grupp. Om eleven är helt eller delvis förhindrad att delta i närundervisning på grund av sjukdom eller en svår livssituation ska man fatta beslut om särskilda undervisningsarrangemang och utarbeta en individuell plan för lärande för hur elevens undervisning och bedömning ordnas under perioden med frånvaro. Vid behov ska man göra en anmälan till socialvården eller en barnskyddsanmälan.